

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput V. Separabilitas usûs à dominio in rebus unico usu
consumptibilibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

rerum corporalium, aut etiam spiritualium: cum Deus verè ac propriè Dominus sit Angelorum. Quidquid de eo fit, non est nisi de nomine quaestio, in qua necesse non est immorari.

CAPUT IV.

Dominium perfectum, seu in solidum, penes duos, in eandem rem simul esse nequit.

- 32 **R**ecentiores aliqui censent, dominium in solidum, in eandem rem non posse quidem permanentem, seu pluribus instantibus, esse penes duos simul; posse tamen instantaneè, idque contingere in instanti donationis, quo unus alteri donat rem aliquam: hanc quippe in instanti donationis simul esse putant donantis & accipientis. Ita Cardinalis de Lugo, Arriaga, &c. Sed quare dicunt pluribus instantibus taliter esse non posse?
- 33 Respondent: quia alioqui sequeretur, dari posse bellum justum ex utraque parte: quod non sequitur ex eo, quòd in solo donationis instanti taliter esse queat. Cum in instanti donationis, donator & donatarius in idem conspirent. Non possunt autem simul in idem conspirare, & non conspirare.
- 34 Verùm hæc doctrina non videtur solida. Dicendum proinde 1º. dominium in solidum, eandem in rem, penes duos simul esse non posse. Sumitur ex *L. Sicut certum ff. §. si duobus ff. commodati*. Et ratio est, quia dominus in solidum habet jus ad omnem usum disponendi de re, pro sola voluntate sua, independentem à voluntate alterius, qui possit ipsum impedire. Ergo fieri nequit, quòd alter similiter sit ejusdem rei simul dominus in solidum. Aliàs & ipse similiter posset ad omnem usum de ea disponere independentem, &c. ac per consequens unus alterum impedire posset, volendo v. g. usum contrarium ei quem alter vellet; uterque proinde esset, & non esset in solidum dominus. Et si uterque esset, dabile esset bellum utrimque justum.
- 35 Dicendum 2º. ne uno quidem instanti id fieri posse. Si enim uno, posset & pluribus. Cum eadem sit ratio, nec minus uno instanti consecutaria foret rationabilis discordia voluntatum, adeòque bellum utraque ex parte justum, ac pluribus, ut si Titius eo instanti, quo Cajo auferre vellet dominium in solidum libri sui, illudque conferre Sempronio, Cajo id noller.
- 36 Dicendum 3º. rei donatæ dominium, in instanti donationis, esse penes donatarium, non penes donantem. Sequitur partim ex proximè dictis, partim ex eo quòd non fit de ratione donationis, quòd in instanti donationis rei donatæ dominium sit penes donantem, prout constat ex instanti religiosæ professionis, contractûque matrimonialis Eo quippe instanti religiosi & conjuges esse de-

finunt sui juris, juxta illud: *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir*. Imò dominium, in instanti donationis, esse penes donantem, est contra rationem donationis in solidum: cum hujusmodi donatio sit cessio, alienatio, & translatio domini à donante in donatarium. Atqui cessio, alienatio & translatio domini non stat cum dominio, ne in instanti quidem cessionis, alienationis & translationis: cum istud instans sit instans destinationis domini in cedente, alienante & transferente; dominiumque instanti A. transferri à Titio in Cajum, sit eo instanti destinationis esse in Titio, & incipere esse in Cajo, prout à simili patet in translatione locali. Quo enim instanti Titius transit à loco A. in B. esse definit in A. & esse incipit in B.

Dices tamen 1º. Nemo dat quod non habet. Nullo ergo instanti dare quis potest, quod eo instanti non habet; uti constat in rebus physicis, quæ ut alteri existentiam dent aliquo instanti, eam habere debent isto instanti, nec sufficit habuisse instanti immediate præcedenti.

Respondeo hic trahendam non esse paritatem à causis physicis: utpote quæ effectum non dant existentiam, eam transferendo à se in effectum. Donatio verò libri v. g. fit transferendo dominium illius à donante in donatarium: ad quam translationem necesse non est quòd donans habeat dominium illius, eo instanti quo illud transfert, sed sufficit quòd immediate antè habuerit, & in instanti donationis habeat illius retinendi potestatem, naturâ prius quàm donatio fiat, nihilque à donatione distinctum illius rei dominium auferat donanti.

Dices 2º. donatio est actus seu usus domini. Atqui nullus actus destruit potentiam cujus est actus.

Respondeo, quemadmodum destructio rei est actus domini illius destructivus, non conservativus in instanti destructionis: utpote quo res esse definit; sic donatio est actus domini illius cessivus, alienativus & translatus à donante in donatarium; non verò actus illius conservativus in donante.

CAPUT V.

Separabilitas usus à dominio in rebus unico usu consumptibilibus.

Questionem istam, licet primâ fronte exiguè videatur momenti, solemnem fecit paupertas Fratrum Minorum, à se abdicantium dominium, etiam in res unico usu consumptibiles, tam in communi, quam in particulari; sicut & paupertas in particulari cæterorum Religiosorum, quibus licet in particulari concedatur usus v. g. ciborum quos consumunt; non conceditur tamen ipsis eorum in particulari dominium, magis quàm Fratribus Minoribus.

40 Tantosque quaestio ista aliquando tumultus excitavit in Ecclesia Dei, ut totum mundum turbarit, & ipsos etiam Pontifices inter se quodammodo dividerit, illiusque occasione Fratricelli tempore Joannis XXII. anno 1324. (contra eisdem Joannis XXII. definitionem, mordicus tenentes nec Christum, nec Apostolos quidquam habuisse, sive in communi, sive in particulari) facto schismate, substituerint Pseudopapam Petrum de Corvacia, aliàs de Corbario, Ordinis Minorum, sub Nicolai V. nomine, quem Pisis captum, Joannes XXII. in carcere detinuit, in quo obiit anno 1327. Hæresis illa tempore S. Antonini (prout ipse refert p. 4. tit. 12. c. 4.) adhuc vigeat, etsi aliqui ob eam Fabriani & Florentiæ forent combusti, ob eandemque Michaël de Cesena, & Guilielmus Ockam à Joanne XXII. fuissent excommunicati.

41 Ad præfatæ igitur quaestiois enodationem, dici solet, Fratribus Minoribus competere quidem usum facti, sed non jus utendi, inter quæ licet discrimen ostendi nequeat ex jure civili; ex jure tamen canonico ostenditur. Quia Nicolaus III. cap. *exiit qui seminat.* de verb. signif. dicit, quod in rebus temporalibus sit considerare proprietatem, possessionem, usufructum, jus utendi, & simplicem facti usum, & postremo isto tamquam necessario egeat, licet prioribus carere possit vita mortalium.

42 Est tamen circa hoc non modica difficultas, quomodo nempe usus facti licitus ac legitimus esse queat absque jure utendi? Nam, uti Joannes XXII. arguit in Extrav. *quia quorundam* eod. tit. usus facti reputandus non videtur justus, cum ille usus fuerit, cui jus non competeat utendi.

43 Ad hanc difficultatem plerique respondent, justum usum facti non posse quidem esse sine jure utendi ab alieno nutu dependente, semperque revocabili; posse tamen esse sine jure utendi independente & irrevocabili, quale requiritur ad dominium.

Sed contra: revocabilitatem, & dependentiam à voluntate alterius, nec juri utendi, nec dominio officere, pluribus ostendi potest. 1°. in contractu venditionis cum onere revendendi cum venditori placuerit. 2°. in donatione, quæ ob ingratitudinem revocabilis est juxta L. 1. Cod. de revocand. donat. 3°. in omni dominio rerum, quæ possidentur ab hominibus; quod à Dei voluntate semper est dependens, & ad nutum ipsius revocabile. 4°. in omni quod precario conceditur; precarium namque est quod ad utendum conceditur, quamdiu patitur qui concedit.

Propterea aliter olim, tempore Joannis XXII. responderi solebat, legitimum usum facti, absque jure utendi, esse posse quando usufructus est incapax juris utendi, prout incapaces sunt Minoritæ, & Religiosi in particulari.

At neque ista responsio difficultatem evacuabat: contra enim objiciebatur, Minores esse incapaces legitimi usus, si incapaces sint juris utendi, sine quo legitimum usum esse non posse prætendebatur.

Melius proinde difficultas ista solvitur, 45 dicendo, legitimum usum facti esse quidem non posse sine actuali jure utendi; posse tamen esse sine habituali jure utendi, nudumque usum facti, tam rerum unico usu non consumptibilem, quam consumptibilem, esse legitimum, quotiescumque est actuale exercitium juris utendi, habitualiter existentis, non in ipso utente, sed in usum concedente dumtaxat. Et ita esse in Minoribus strictioris Observantiæ, tam in communi, quam in particulari; licet id ad perfectionem religiøsæ paupertatis necessarium esse non videatur: eo quod perfectissima sit illa paupertas, & Religio, quæ perfectissimè suo conformatur exemplari, paupertati utique Christi, & Apostolorum, quos in communi dominium habuisse, constat ex Evangelio, & Act. 4. definiturque Joannes XXII.

Dicendum itaque, usum facti legitimum 46 à dominio rei visibilis separabilem esse, non solum in rebus unico usu non consumptibilibus, sed & in consumptibilibus, seu functionem recipientibus, prout Juristæ loquuntur. Ita Summi Pontifices Gregorius IX. Alexander IV. Nicolaus III. Bonifacius VIII. Clemens V. &c. apud Marchantium in fundamentis duodecim Ord. Minor. fund. 6. §. 3.

Probatur, quia id evidens videtur 1°. in servo per modum causæ ministerialis distrahente pecuniam domini sui, nomine & in utilitatem ipsius. Distractio quippe illa ministerialis, est usus quidam à dominio distinctus, etiam in instanti distractionis. Quo enim instanti pecunia illa sic distrahitur, illius est ad quem distrahitur, antea verò est domini; qui licet per servum suum distrahere censetur per modum causæ principalis; non tamen per modum causæ ministerialis.

2°. in servo comedente panem domini sui, 48 in ipsius obsequium & utilitatem, ut suas inde vires repararet, vel conservaret, in obsequium ipsius.

3°. in invitatis ad convivium, qui consumunt cibos, non suos, sed domini invitatis, prout Nicolaus III. ait in citata Decretali *exiit qui seminat.* Idem ferè est in Religiosis (ob votum paupertatis incapacibus domini in particulari) comedentibus in particulari cibos, non suos, sed Monasterii.

4°. in tutoribus, nomine pupilli, & procuratoribus nomine domini disponentibus de pecunia ipsius, cujus non magis domini sunt, quam domus, quam nomine, & autoritate domini vendunt.

5°. in mercatoribus, quibus per societatem 51 quamdam pecunia committitur, communicaturque, quoad usum & lucrum, non

quoad proprietatem & dominium. De qua societate S. Thomas 2. 2. q. 78. a. 2. ad 2. dicit, quod qui commisit pecuniam suam mercatori, vel artificio, per modum societatis cuiusdam, non transfert dominium pecunie sue in illum, sed remanet ejus, ita quod cum periculo ejus mercator negotietur.

52 Et confirmatur 1°. quia usus pecuniæ impediri potest, dominio non impedito (ut in pupillis) igitur & concedi, dominio non concessio. 2°. alienâ, non propriâ autoritate consumens alienum panem v. g. non est dominus illius, uti constat ex definitione domini. Et cur magis esset dominus illius, quam homo non suâ, sed Dei autoritate, ad salutem totius corporis sui, præcincdens sibi membrum gangrenâ infectum, cujus solus Deus est Dominus? Princeps etiam in bello justo hostem occidens in propriam defensionem, non ideo est dominus vitæ ipsius: quia non suâ, sed Dei autoritate, id facit.

53 Objicies 1°. Licet usus facti legitimus reum unico usu consumptibilem realiter separabilis sit à dominio habituali & permanente (utpote ad quod requiritur jus ad factum, sive habitualis potestas utendi) non tamen à dominio actuali, momentaneo, & transeunte.

Respondeo negando antecedens: quia contrarium evincunt allata exempla. Evincit & ratio, quæ dicitur, legitimum usum facti, sive legitimam consumptionem talis rei, æquè concedi posse absque dominio, etiam actuali & momentaneo, quam destructio membri vel vitæ certis casibus à Deo concedatur, dominio actuali & momentaneo illius non concessio. Et quæ veritatis specie negari potest, homini à Deo concedi posse simplicem usum, seu consumptionem panis, retento sibi soli dominio illius, tam actuali, quam habituali? Et si sic concedi queat à supremo Domino; quidni & à creato domino?

54 Objicies 2°. Quisquis legitimè consumit panem v. g. consumit independenter & irrevocabiliter à quocumque altero. Ergo consumit propriâ autoritate, & in suam utilitatem. Est ergo dominus illius. Probatur antecedens: quia legitima panis consumptio, dum est, sicut non potest non esse (ne aliâs simul sit, & non sit) ita non potest revocabilis esse.

Respondeo negando antecedens, cujus probatio solida non est: quia nimium probat, nimirum legitimè consumes Dei panem, eum consumere independenter à Deo; Religiosos quoque de licentia Superiorum utentes re unico usu non consumptibili, v. g. veste, pro quolibet instanti, quo actu utuntur, uti independenter & irrevocabiliter à licentia Superiorum suorum: utpote quæ revocabilis non sit dum est, ne possit simul esse, & non esse. Tametsi ergo legi-

tima consumptio non possit non esse ex suppositione consequente quod sit; potest non esse ex suppositione antecedente: quod sicut sufficit ad libertatem in concedente ad non concedendum; ita sufficit ad dependentiam à voluntate, seu libertate concedentis.

Objicies 3°. In instanti consumptionis prior dominus non retinet dominium rei, quæ consumitur; aliâs retineret dominium rei temporalis temporaliter inutile: utpote cujus usus ipsi foret impossibilis. Atqui dominium rei temporalis temporaliter inutile secundum leges non datur.

Respondeo 1°. Licet prior dominus, in instanti consumptionis, non retinet dominium rei quæ consumitur (quia quo instanti consumitur, destruitur, seu esse definit in rerum natura; definit proinde dominium, seu proprietatem illius, uti Joannes XXII. dicit infra n. 56.) non ideo transfert illud in consumentem: utpote qui licet sit dominus actus quo rem illam consumit, non est dominus autoritatis seu concessionis, vi cujus illam consumit, sed solus prior est dominus illius.

Respondeo 2°. utilitatem temporalem non esse de ratione domini temporalis, sumpti in ea amplitudine, in qua sumitur à Theologis (utpote quod eo ipso temporale est, quo rei temporalis) sed solum de ratione domini strictè sumpti, secundum acceptionem Juristarum, qui temporalem utilitatem tantum prospiciunt (ait Nicolaus III. l. 5. decretal. tit. 12. c. Exiit de verb. signif.) ubi Theologi considerant quod concessio nisi, facta pauperibus, non est infructuosa domino: cum sit memoria ad aeterna, & professio pauperum opportuna, quæ tantò sibi censetur utilior, quanto commutat temporalia pro aeternis.

Objicies 4°. Assertio nostra usuram facere videtur licitas. Si enim in rebus unico usu consumptibilibus, usus & dominium sint duo realiter separabilia, duo proinde realiter distincta; consequenter sunt duo pretio æstimabilia: proinde usurarius poterit aliquid supra sortem exigere pro usu pecuniæ.

Respondeo negando antecedens. 1°. quia licet usus dependens, & dominium sint duo separabilia; secus usus independens quem usurarius mutuando concedit. 2°. quia in usuris exceditur adæquatam pretium rei conjunctim & usus: dum enim redditur fors, redditur conjunctim & usus; amplius tamen exigit usurarius.

Objicies 5°. Assertioni nostræ contrarius esse videtur Joannes XXII. extrav. ad conditorem, & duabus sequentibus.

Respondeo 1°. assertioni nostræ patronos esse undecim Summos Pontifices, uti Marchantius ostendit loco citato. 2°. Joannem XXII. non dicere, eos qui rem alienam, unico usu consumptibilem, de consensu domini consumunt, esse dominos rei ipsius, in instanti consumptionis, seu destructionis:

cum contrarium afferat his verbis: *In rebus usu consumptibilibus . . . per usum vel abusum usuarii, substantia talis rei esse definit, & per consequens proprietates etiam inutilis non subsistit.* Solum proinde velle, quod rem illam consumentes, domini sint ipsius consumptionis, seu actus quo consumitur. Quia (ut ait) *actus ipse vendi ad utentem pertinet, in quantum quis suorum actuum per liberum arbitrium & voluntatem dominus dicitur . . . non autem actus ille vendi ad eum pertinet, qui concedit alii, quod in re sua actum illum valeat exercere.*

59 Respondeo 3°. Joannem quidem XXII. sustinuisse, quod Fratres Minores esse nequeant simplices usuarii rerum, quæ unico usu consumuntur; quia quod in talibus rebus usus juris vel facti separatus à proprietate rei, seu dominio, possit constitui, repugnat juri, & obviat rationi; id tamen ex fidei principiis non intulisse, sed ex apicibus juris civilis, & visâ sibi ratione humanâ. Id proinde ut fide certum ex Cathedra ut Pontificem non definiisse (prout ipse fatetur) sed ut Doctorem argumentando & disputando (prout ex contextu liquidò constat) opinionem suam per modum præambuli declarasse, ut viam sterneret certis ordinationibus quas autoritate Pontificiâ sub finem extrav. ad conditorem facere disponebat, easque contra invidiam præmuniret. Quarum ordinationum una fuit, quod in bonis, quæ FF. Minoribus præstarentur, nullum jus, seu dominium Romanæ Ecclesiæ acquireretur, in vim Constitutionum à suis Prædecessoribus editarum, exceptis Ecclesiis, Oratoriis, officinis, libris, & vestibus divinis Officiis dedicatis, vel dedicandis. Altera, quod nullus deinceps à quocumque, Papæ nomine, constitueretur Procurator sanctæ Romanæ Ecclesiæ, pro recipiendis, extorquendis, defendendis, seu administrandis bonis, quæ impoſterum Fratribus prædictis obvenire contingeret.

60 Respondeo 4°. Joannem XXII. sua illa dicta, disputata; & statuta finaliter submisisse determinationi Successorum suorum, in Diplomate *ne super iis*, dato Avenione 3. nonas Decembris anno decimo-nono sui Pontificatus, prout refert Wadingus ad annum 1333. cujus Diplomatis instrumentum authenticum, Notarii publici manu subscriptum, habere se testatus est Marchantius ubi supra fundam. 10. §. 5.

CAPUT VI.

Subiectum & objectum domini.

61 Solam naturam rationalem domini capax esse, constat ex definitione quâ dominium definitur, *facultas disponendi de re tamquam sua, &c.* cujusmodi dispositio libertatem supponit, quæ est in sola natura rationali. Deus proinde, Angelus, & homo, capaces sunt domini. Etiam homo nondum rationis usum adeptus. Quia agnatam habet

libertatem, radicalemque potestatem (licet per accidens impeditam) de re tamquam sua disponendi. Unde Galat. 4. *Hæres, quanto tempore parvulus est, nihil differt à servo, cum sit dominus omnium.*

62 Quæritur an & quale dominium competat servis & filiis-familias? Respondeo servos, vulgò mancipia, de jure communi, seu legum dispositione, dominos non esse rerum temporalium, bene famæ suæ; circa quam proinde injuria propriè dicta ipsis potest inferri, etiam à dominis, sicut & in vita, cuius licet non sint domini, jus tamen habent ad illius conservationem, nec in vita & fama considerantur ut servi, sed ut homines.

63 In certis etiam casibus domini efficiuntur rerum temporalium. Primò ex tacito vel expresso domini consensu. Secundò, si res donetur servo eâ conditione ut ipse, non domini, cedat dominio. De hoc tamen disputatur. Tertio, si aliquid ipsi donetur in compensationem injuriæ ei illatæ, v. g. per injuriam diffamationem, vel mutilationem. Quarto, si de necessariis ad sustentationem aliquid sibi subtrahant, vel ultra operas à domino impositas, aliquid operentur mercede dignum.

64 Quoad filios-familias, id est adhuc sub patria potestate constitutos, quæstio de triplicibus bonis esse potest, nimirum 1°. de castrensibus, & quasi castrensibus. Castrensia sunt, quæ in militia, vel occasione illius acquisita sunt. Quasi castrensia, quæ acquisita sunt ratione militiæ sacræ, ratione beneficii ecclesiastici, vel officii Judicis, Advocati, Magistris, &c. Horum bonorum filii-familias plenum habent dominium & administrationem.

2°. de bonis profectitiis, id est quæ à patre adhuc vivente proficiscuntur, vel patris causâ filiis dantur. Et istorum nec dominium directum habent, nec indirectum.

66 3°. de adventitiis, id est quæ propria industria, extra militiam sacram vel profanam, filii acquirunt, v. g. negotiando ex pecuniis mutuo acceptis, vel quæ filiis obveniunt per donationem alio quàm patris respectu factam, vel quæ fortuitò ab aliis derelicta inveniunt. Et horum dominium habent directum, sed non administrationem, nec usum-fructum, nisi aliud obtineat loci consuetudo, vel pater administrationi renuntiet, vel bona illa filiis donentur cum conditione, quod usus-fructus patri non obveniet, &c.

67 Solet etiam quæri, an Religiosi esse queant temporalium domini, & an Clerici sint domini bonorum beneficialium, patrimonialiumque, & quasi patrimonialium?

Ad 1. respondeo paupertatem religiosam ex se non excludere dominium in communi, sed in particulari dumtaxat; ideoque Religiosos solemniter professos, esse incapaces domini in particulari rerum temporalium, cap. *cum ad Monasterium* de statu Monach. pec.